

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เป้าหมายสูงสุดของครอบครัวทั่วไปโดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจนั้นต้องการความมั่นคง คือคุณภาพของครอบครัว ปัจจัยที่ก่อให้เกิดคุณภาพในครอบครัว ได้แก่การไม่เป็นหนี้สิน การมีเงินออม การรู้จักวางแผนทางการเงิน การใช้จ่ายด้วยความระมัดระวัง ส่วนปัจจัยที่ทำให้ขาดคุณภาพ ได้แก่การใช้จ่ายซื้อสินค้าจากต่างประเทศซึ่งมีราคาแพง การเลี้ยงโหดหรือเล่นการพนัน ชนิดต่างๆ การเป็นหนี้สินจากการใช้จ่ายเกินฐานะ และการใช้จ่ายเงินอย่างขาดความรอบคอบ (ประกายรัตน์ ภัทรธิดี 2545: 59) แต่เชื่อว่าทุกครอบครัว จะประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ เพราะความจำกัดของทรัพยากร โดยเฉพาะเงินรายได้ซึ่งเป็นทรัพยากรสำคัญของครอบครัว (วารุณี วงษา 2539: 54) การที่จะทำให้ครอบครัวมีเงินเพิ่มขึ้นนอกเหนือจากเงินเดือน ซึ่งเป็นรายได้ประจำ นั้น ต้องใช้วิธีการอื่นช่วย เช่นการออม การลงทุน เป็นต้น (วรรณิ ชลนภาสติธย์ 2545: 58) โดยปกติเมื่อครอบครัวมีรายได้มากกว่ารายจ่าย ก็จะเหลือเงินออม ซึ่งเงินออมนี้ถ้าเก็บไว้เฉยๆ อาจสูญหายหรือถูกลักขโมยไป หรือแม้ว่าจะเก็บในที่ปลอดภัยแต่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ เมื่อเป็นเช่นนี้หลายๆ ครอบครัวจึงไม่นิยมเก็บเงินออมไว้ทั้งหมด โดยอาจพิจารณาเก็บออมไว้ส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งจะนำไปลงทุน ซึ่งก็มีช่องทางหลายช่องทางที่จะนำเงินออมนั้นไปลงทุนเพื่อให้ได้ผลตอบแทนกลับมา (ณรงค์ศักดิ์ ธนวิบูลย์ชัย 2545: 157)

การลงทุนของภาคเอกชนมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างมาก โดยจะช่วยยกระดับการผลิตของประเทศ ทำให้การใช้ทรัพยากรภายในประเทศมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้การลงทุนที่เพิ่มขึ้นยังก่อให้เกิดการจ้างงาน ส่งผลให้ประชากรมีรายได้เพิ่มขึ้น และเป็นผลให้เศรษฐกิจของประเทศมีการขยายตัว (อุบลรัตน์ ลิ้มปิยารมย์ 2540) ตามหลักเศรษฐศาสตร์ในสังคมทุนเสรีนิยม (Free enterprise society) ประกอบด้วยบุคคล (Individuals) และครอบครัว (Families) ซึ่งเป็นผู้บริโภคฝ่ายหนึ่ง กับธุรกิจ (Business firm) ซึ่งเป็นผู้ผลิตอีกฝ่ายหนึ่ง ทั้งสองฝ่ายมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งพอสรุปได้ว่าเมื่อมีการลงทุนเพิ่ม ธุรกิจจะขยายตัว การผลิตก็จะเพิ่มขึ้น ทรัพยากรต่างๆ เช่นวัตถุดิบ แรงงาน เครื่องมือเครื่องใช้ ถูกนำมาใช้มากขึ้น ปัญหาคนว่างงานลดลง ประชาชนต่างมีรายได้เพิ่มขึ้น ความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น ส่วนรัฐบาลก็สามารถ

จัดเก็บภาษีในลักษณะต่างๆ ซึ่งเป็นรายได้ของรัฐ นอกจากนี้มูลค่าการค้าที่เคยเสียเปรียบก็จะลดลง เป็นผลให้เศรษฐกิจของประเทศเจริญขึ้น ขณะเดียวกันฐานะการคลังของประเทศก็จะดีขึ้น ประเทศชาติก็จะมั่นคง (เพชร ชุมทรัพย์ 2540: 3-4)

สภาพสังคมในปัจจุบัน พบว่ามีผู้สูงอายุจำนวนไม่น้อยต้องเข้ารับการสงเคราะห์จากภาครัฐ โดยต้องอาศัยในสถานสงเคราะห์คนชราเพราะมีปัญหาด้านเศรษฐกิจเป็นเหตุผลสำคัญ ทั้งนี้อาจมีสาเหตุเนื่องจากขาดการวางแผนด้านการเงิน ไม่มีการเตรียมความพร้อม สะสมทรัพย์ไว้ ไม่เพียงพอหรือสะสมช้าเกินไป การศึกษาของ วินิจ เจนนพกาญจน์ (2540: 106-110) เรื่องการวางแผนการเงินเพื่อเตรียมการเกษียณอายุงาน : ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการกรมพลศึกษาใน ส่วนกลาง สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ พบว่า ข้าราชการกรมพลศึกษามีความเข้าใจเรื่องการวางแผนการเงินเพื่อเตรียมการเกษียณอายุงานในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ และให้ความสำคัญในเรื่องการวางแผนการเงินเพื่อเตรียมการเกษียณอายุงานในระดับค่อนข้างน้อย ข้าราชการกรมพลศึกษาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 83.6) มีการเตรียมสะสมทรัพย์โดยกลุ่มอายุ 50-55 ปี ให้ความสำคัญต่อการเตรียมสะสมทรัพย์มากกว่ากลุ่มอายุ 45-49 ปี

ดังนั้น การลงทุนที่เหมาะสมในระดับบุคคลและครอบครัว จะเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่บั้นปลายของชีวิตโดยไม่เดือดร้อน ไม่ต้องพึ่งพิงหรือเป็นภาระแก่ผู้อื่น อีกทั้งยังเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศให้มีความมั่นคงยิ่งขึ้น

บุคลากรกระทรวงสาธารณสุขมีภาระหน้าที่ในการปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการดูแลชีวิตของผู้อื่น ประกอบกับลักษณะของเวลางานเป็นสภาวะการทำงานที่ผิดธรรมชาติของมนุษย์ การปฏิบัติงานเป็นกะ หรือการเข้าเวร หมุนเวียนตลอด 24 ชั่วโมง มีผลต่อความพึงพอใจและความเครียดในการปฏิบัติงาน (สุทธิพร บุญมาก 2544 : 3) ประกอบกับการได้รับผลกระทบจากนโยบายปฏิรูประบบราชการ โดยมีพระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นองค์กรอิสระขนาดเล็กแต่มีประสิทธิภาพสูง มีอิสระในด้านการวางกฎ ระเบียบการบริหารบุคคล การจัดทำงบประมาณ และทำนิติกรรม (ชูชัย สุภวงศ์ 2544 : 25) ผลกระทบดังกล่าว คือหลังการปฏิรูปองค์กรต้องบริหารจัดการให้อยู่ได้ด้วยพึ่งตนเอง จนเกิดนโยบายการจำกัดกำลังคน โดยลดจำนวนข้าราชการลง (ปรีดา แด่อารักษ์ 2544: 33) ประกอบกับรัฐบาลเองได้พยายามลดขนาดกำลังคนภาครัฐ โดยมีมติคณะรัฐมนตรีกำหนดมาตรการปรับขนาดกำลังคนภาครัฐ เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2541 ให้ยุบตำแหน่งไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของจำนวนตำแหน่งที่มีผู้เกษียณอายุ และเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2541 ได้มีมติให้ยุบตำแหน่งลูกจ้างแรงงานประจำหมวดและแรงงานที่ว่างลง ต่อมาได้มีมติใน พ.ศ. 2542 และ พ.ศ. 2543 เห็นชอบโครงการเปลี่ยนเส้นทางชีวิตหรือโครงการเกษียณก่อนกำหนด รุ่นที่ 1, 2 โดยมีผู้เข้าร่วมโครงการสองรุ่น รวม 41,397 คน และคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ

กับโครงการรุ่นที่ 3 เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2544 โดยสรุปคณะกรรมการกำหนดเป้าหมายและนโยบายกำลังคนภาครัฐ (คปร.) ได้พิจารณาขุบเล็กอัตรากำลังกรณีเกษียณอายุตามปกติและเกษียณก่อนกำหนดในช่วงปี 2542-2544 รวมทั้งสิ้น 632,560 อัตรา โดยเป็นตำแหน่งข้าราชการ 46,450 อัตรา และเป็นลูกจ้างประจำ 16,110 อัตรา ในการนี้ทำให้ประหยัดงบประมาณได้จำนวน 11,908.048 ล้านบาท (ปาณบดี เอกะจัมปะกะ 2545: 6) ซึ่งบุคลากรกระทรวงสาธารณสุขเห็นด้วยกับโครงการเปลี่ยนเส้นทางชีวิต : เกษียณก่อนกำหนด ในระดับปานกลาง และเสนอแนะให้เปลี่ยนหลักเกณฑ์เพื่อเพิ่มแรงจูงใจในการสมัครเข้าร่วมโครงการมากขึ้น (รัตติยา ศิลสารรุ่งเรือง 2543 : 111-113)

จังหวัดตราด มีบุคลากรกระทรวงสาธารณสุขปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่จำนวนไม่น้อย จากเหตุผลในอดีตทางด้านยุทธศาสตร์เป็นจังหวัดชายแดน จึงมีการตั้งสถานบริการสาธารณสุขกระจายครอบคลุมพื้นที่ในระดับหมู่บ้าน โดยที่มีจำนวนประชากรในความรับผิดชอบไม่มากนัก ทั้งจังหวัดมีประชากรรวม 224,341 คน (งานทะเบียนราษฎร จังหวัดตราด 31 ธ.ค. 2544 อ้างถึงในสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดตราด 2545: 4) จากการวิเคราะห์ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดตราด เมื่อเดือนมิถุนายน 2545 เรื่องผลการดำเนินงานโครงการสร้างหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า (โครงการ 30 บาท รักษาทุกโรค) ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงรายรับ ส่วนงบประมาณได้รับจัดสรรตามรายหัวประชากรในพื้นที่ พบว่า สถานการณ์การเงินโดยรวมของสถานพยาบาลภาครัฐในจังหวัดมีปัญหาเรื่องการเงิน จากสัดส่วนรายรับต่อรายจ่ายด้านค่าแรงเท่ากับ 1.30 (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดตราด 2545: 5) ซึ่งผู้บริหารหน่วยงานระดับจังหวัดอาจต้องพิจารณาปรับลดกำลังคนลงตามข้อเสนอแนะของกระทรวงสาธารณสุขที่ให้แนวทางแก้ปัญหาในกรณีสถานการณ์การเงินมีปัญหา สัดส่วนรายรับต่อรายจ่ายค่าแรงต่ำต้องมีการปรับตัวด้านการบริหารทรัพยากรอย่างมาก เพราะมีรายรับสำหรับจ่ายด้านบุคลากรได้ แต่มีงบประมาณเหลือไม่เพียงพอในการดำเนินการ (กระทรวงสาธารณสุข 2544: 20)

จากเหตุปัจจัยลักษณะงานที่ก่อความเครียดแก่บุคลากรกระทรวงสาธารณสุข และนโยบายปรับลดกำลังคน รวมทั้งสถานการณ์จำเพาะของจังหวัดตราด น่าจะมีผลกระทบต่อบุคลากรกระทรวงสาธารณสุขจังหวัดตราด เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจออกจากงาน ทำให้เกิดภาวะเสี่ยงต่อการขาดรายได้ประจำในอนาคต เพราะถ้าไม่มีการเตรียมความพร้อมไว้ก่อน อาจเกิดปัญหากับครอบครัวของบุคลากรเหล่านี้ขึ้นได้ และอาจส่งผลกระทบเป็นปัญหาสังคมต่อไป การลงทุนของครอบครัวเพื่อให้ได้ผลตอบแทนกลับมาเพิ่มพูนรายได้ให้แก่ครอบครัวของบุคลากรกระทรวงสาธารณสุขในช่วงที่ยังคงมีรายได้ประจำ เป็นหนทางสร้างความอภัย จนเกิดความมั่นคงและมั่นคงให้กับครอบครัวได้ เพื่อพร้อมรับสถานการณ์ในอนาคตที่มีความไม่แน่นอน กรณีที่

ต้องออกจากงาน และจากการทบทวนผลงานวิชาการที่ผ่านมา ยังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับการลงทุนของครอบครัว ผลที่จะได้รับจากการศึกษาในครั้งนี้ น่าจะเป็นแนวทางในการกระตุ้นการลงทุนของครอบครัวที่จะส่งผลให้มีการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ และชี้ให้เกิดแนวทางในการเตรียมพร้อมเพื่อความมั่นคงด้านเศรษฐกิจในอนาคตของครอบครัวที่พึงพึงรายได้ประจำในปัจจุบัน

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานของครอบครัวบุคลากรกระทรวงสาธารณสุข จังหวัดตราด
- 2.2 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการลงทุนของครอบครัวบุคลากรกระทรวงสาธารณสุข จังหวัดตราด
- 2.3 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการลงทุนของครอบครัวบุคลากรกระทรวงสาธารณสุข จังหวัดตราด

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดในการศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการลงทุนของครอบครัวบุคลากรกระทรวงสาธารณสุข จังหวัดตราด ได้พัฒนาจากการทบทวนเอกสารผลการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี ซึ่งได้ตัวแปรที่เป็นปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการลงทุนของครอบครัว ดังนี้

ระดับการศึกษา ในระบบการศึกษามีเป้าหมายในการพัฒนาคน พัฒนาภูมิปัญญา คนที่มีระดับการศึกษาสูงโดยเฉพาะหัวหน้าครอบครัวพึงจะได้รับการบ่มเพาะภูมิความรู้มากพอที่จะนำมาเป็นเครื่องมือช่วยในการตัดสินใจในชีวิตประจำวัน ซึ่งรวมถึงการตัดสินใจลงทุน จากผลการศึกษาพฤติกรรมของนักลงทุนในการเลือกโบรกเกอร์และการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หอการค้าจังหวัดเชียงใหม่ พบว่านักลงทุนส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป และส่วนใหญ่จะใช้การวิเคราะห์เทคนิคช่วยในการตัดสินใจลงทุน ยังมีการศึกษาสูงแนวโน้มที่จะใช้ข้อมูลทางด้านวิเคราะห์เทคนิคเพิ่มขึ้น (เพ็งใจ สุขะดุก 2543 : 60-61) เช่นเดียวกับการศึกษาการตัดสินใจลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยของนักลงทุนรายย่อยในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าผู้มีระดับการศึกษาสูงมีแนวโน้มที่ใช้ข้อมูลมากกว่านักลงทุนที่มีการศึกษาดำกว่า (ธีระ เศรษฐเสถียร 2539: บทคัดย่อ)

วงจรชีวิตครอบครัว สถานะทางการเงินของครอบครัวจะมีการเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วงชีวิตของบุคคล เนื่องจากความสามารถในการหารายได้ และภาระความรับผิดชอบในแต่ละ

ช่วงชีวิตมีความแตกต่างกัน วงจรชีวิตครอบครัวหมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่ครอบครัวทั่วไปต้องประสบ มีลักษณะสำคัญคือมีรูปแบบที่แน่นอน เกิดขึ้นเป็นระยะๆ ตามลำดับขั้น และมีความเป็นสากล (อุมาพร ตรังคสมบัติ 2541: 21) การเปลี่ยนแปลงสภาพการเงินของครอบครัวส่วนของรายได้อาจเพิ่มมากขึ้นตามระยะวงจรชีวิตครอบครัวและลดลงในช่วงปลายวงจรชีวิต ส่วนค่าใช้จ่ายเกิดขึ้นมากในช่วงวงจรชีวิตครอบครัวขยาย และเมื่อเข้าสู่วัยชรา ครอบครัวจึงมีเงินเก็บในช่วงกลางของวงจรชีวิตครอบครัว (สุขใจ น้ำผุด 2539: 11-12) ดังนั้นในช่วงกลางของวงจรชีวิตครอบครัวจะมีเงินเหลือพอที่ครอบครัวจะนำมาลงทุนได้มากกว่าช่วงวงจรชีวิตช่วงต้น และช่วงปลาย

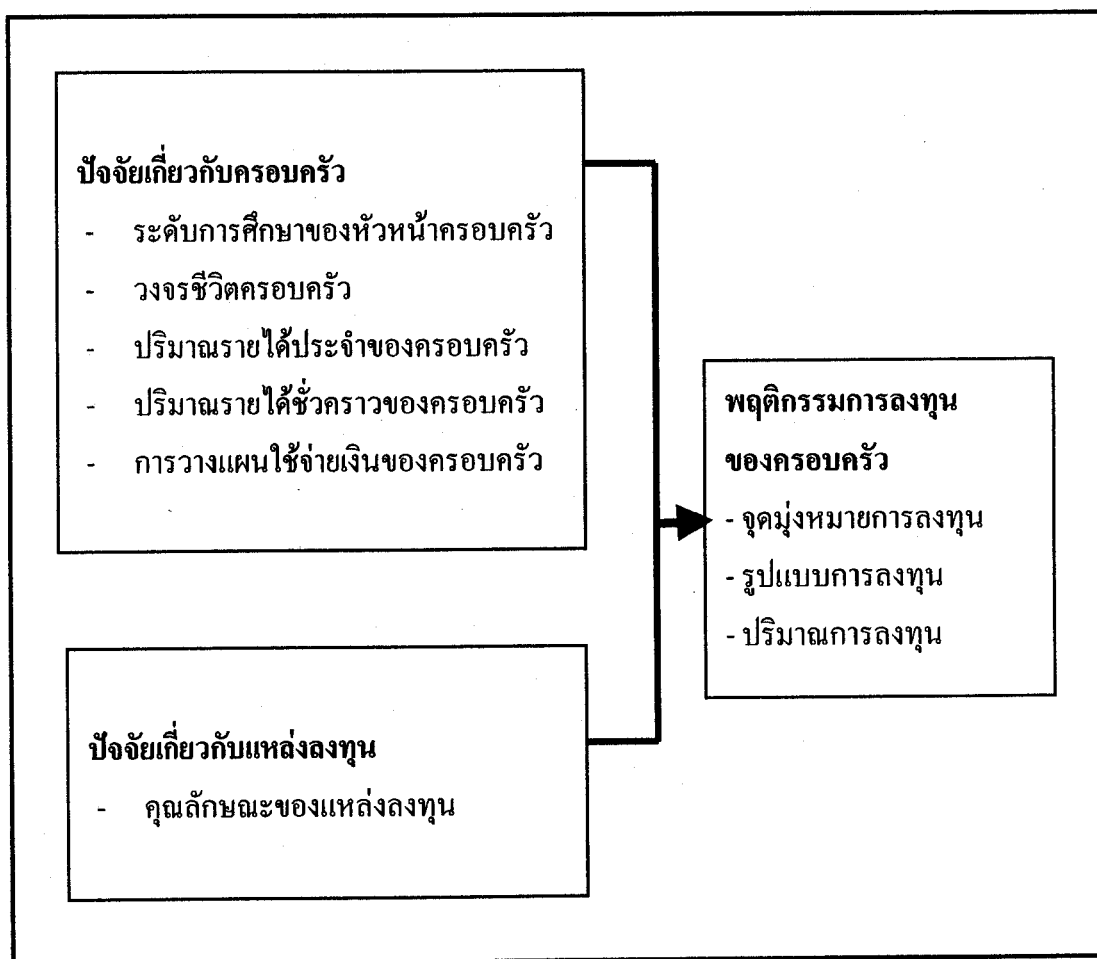
รายได้ของครอบครัวทั้งที่เป็นรายได้ถาวรหรือรายได้ประจำ และรายได้ชั่วคราวจะถูกใช้จ่ายในสิ่งจำเป็น ส่วนที่เหลือจะเป็นเงินออมส่วนหนึ่ง และนำไปลงทุนอีกส่วนหนึ่ง ตัวแปรรายได้ พัฒนาจากทฤษฎีการลงทุนโดยถูกจูงใจ (Induced investment) ซึ่งเป็นการลงทุนที่ขึ้นกับรายได้ กล่าวคือเมื่อรายได้มากขึ้นผู้ลงทุนก็ต้องการจะลงทุนมากขึ้น เพื่อจัดหาสินค้าสนองความต้องการของผู้บริโภคที่มีรายได้เพิ่มขึ้น แต่เมื่อรายได้ลดลงก็จะลดการลงทุนลง (ณรงค์ศักดิ์ ธนวิบูลย์ชัย 2545: 77) ร่วมกับแนวคิดในการตัดสินใจลงทุนกรณีที่มีรายได้สูงกว่ารายจ่าย ย่อมมีเงินสะสมกันไว้เป็นเงินออม ซึ่งโดยทั่วไปแล้วผู้ออมมักนำเงินออมไปลงทุนในการใดการหนึ่งให้มีผลตอบแทนเพิ่มมากขึ้นมากกว่าการที่จะเก็บเงินไว้เฉยๆ โดยไม่ทำให้มีเงินรายได้เพิ่มพูน (สุพพตา ปิยะเกศิน 2539: 325) โดยมีความสัมพันธ์กับทฤษฎีรายได้ (Income theory) และฟังก์ชันการบริโภคตามแนวทฤษฎีของเคนส์

การวางแผนใช้จ่ายเงินของครอบครัว การที่ครอบครัวมีการวางแผนใช้จ่ายเงินตามขั้นตอนด้วยการตั้งเป้าหมายใช้จ่ายเงิน คาดคะเนเงินรายได้ ประเมินการค่าใช้จ่าย ใช้จ่ายเงินด้วยวิธีการเหมาะสม และตรวจสอบการใช้จ่าย จะช่วยให้สมาชิกครอบครัวเข้าใจภาวะที่แท้จริงของการเงินครอบครัว เห็นความสำคัญของเป้าหมายทางการเงินที่จะต้องมีการใช้จ่ายในอนาคต (วารุณี วงษา 2529: 93-97) เป้าหมายทางการเงินจะบรรลุผลสำเร็จต่อเมื่อมีการวางแผนการเงินที่ดี เช่นรู้จักทำงบประมาณ มีการควบคุมการใช้เงินอย่างถูกต้องตามแผน (สุขใจ น้ำผุด 2539: 8)

คุณลักษณะแหล่งลงทุน การพิจารณาการลงทุนที่เหมาะสมของครอบครัว จะช่วยให้ครอบครัวมีความมั่นคงยิ่งขึ้น ครอบครัวต้องหาแหล่งลงทุนที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่า และต้องคำนึงถึงความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นด้วย (โชค ไพศาล ม.ป.ป.: 24) นอกจากนี้การเลือกลงทุนต้องไตร่ตรองให้ดีเกี่ยวกับแหล่งลงทุน ได้แก่ตัวบริษัท สถานที่ตั้งอยู่ที่ไหน ลักษณะอาคารเป็นอย่างไร พนักงานผู้บริหารและเจ้าของมีความน่าเชื่อถือหรือไม่ ผลประกอบการงบการเงินเป็นอย่างไรให้ดอกเบี่ยเท่าไร (นภพร เรื่องสกุล 2530: 97-120) หรือวิธีการที่จะคัดเลือกบริษัทที่จะลงทุนนั้นส่วนใหญ่จะ

คู่มือจุดเด่นจุดด้อยของบริษัทแต่ละแห่งว่าเป็นอย่างไร (โสภณ คำนศิริกุล 2545: 126) ทั้งนี้การเลือกแหล่งลงทุนขึ้นอยู่กับอรรถประโยชน์ของแหล่งลงทุน

จากกรอบแนวคิด ทฤษฎี และการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ได้พัฒนาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการลงทุนของครอบครัวบุคลากรกระทรวงสาธารณสุข จังหวัดตราด ดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. สมมติฐานการวิจัย

- 4.1 ระดับการศึกษาของหัวหน้าครอบครัว มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการลงทุนของครอบครัว
- 4.2 วงจรชีวิตครอบครัว มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการลงทุนของครอบครัว
- 4.3 ปริมาณรายได้ประจำของครอบครัว มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการลงทุนของครอบครัว
- 4.4 ปริมาณรายได้ชั่วคราวของครอบครัว มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการลงทุนของครอบครัว
- 4.5 การวางแผนใช้จ่ายเงินของครอบครัว มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการลงทุนของครอบครัว
- 4.6 คุณลักษณะของแหล่งลงทุนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการลงทุนของครอบครัว

5. ขอบเขตของการวิจัย

- 5.1 ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่บุคลากรกระทรวงสาธารณสุข ที่ปฏิบัติงานในจังหวัดตราด ทั้งข้าราชการและลูกจ้าง จำนวน 1,299 คน โดยกำหนดให้กลุ่มเป้าหมายเป็นหัวหน้าครอบครัวหรือคู่สมรส
- 5.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา จะศึกษาลักษณะการลงทุนของครอบครัวบุคลากรกระทรวงสาธารณสุข ตามกรอบแนวคิดที่พัฒนาขึ้น
- 5.3 ขอบเขตด้านเวลา ศึกษารูปแบบการจัดการการเงินของครอบครัวบุคลากรกระทรวงสาธารณสุข ในรอบปี 2548 ระหว่างเดือนมกราคม – ธันวาคม 2548
- 5.4 ขอบเขตด้านตัวแปร
  - 5.4.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ระดับการศึกษาของหัวหน้าครอบครัว วงจรชีวิตครอบครัว ปริมาณรายได้ประจำของครอบครัว ปริมาณรายได้ชั่วคราวของครอบครัว การวางแผนการใช้จ่ายเงินของครอบครัว และคุณลักษณะของแหล่งลงทุน
  - 5.4.2 ตัวแปรตาม คือพฤติกรรมการลงทุนของครอบครัว ประกอบด้วย จุดมุ่งหมายการลงทุน รูปแบบการลงทุน และปริมาณการลงทุน

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 **กรอบครัวเรือนกลางกระทรวงสาธารณสุข** หมายถึง กรอบครัวที่มีหัวหน้าครอบครัว หรือคู่สมรส เป็นข้าราชการ หรือถูกจ้างสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ที่ปฏิบัติงานในจังหวัดตราด

6.2 **วงจรชีวิตครอบครัว** หมายถึง ระยะการเปลี่ยนแปลงสถานภาพชีวิตครอบครัวจากขั้นหนึ่งไปสู่อีกขั้นหนึ่ง แบ่งเป็น 4 ระยะ ดังนี้

6.2.1 **ระยะครอบครัวเริ่มต้น** เริ่มตั้งแต่แต่งงานจนกระทั่งมีบุตรคนแรก หรือระยะเวลาไม่เกิน 5 ปีแรกของการแต่งงาน

6.2.2 **ระยะครอบครัวขยาย** เริ่มตั้งแต่มีบุตรจนกระทั่งบุตรคนแรกเข้าสู่วัยรุ่น หรือ ระยะเวลา 5 ปีที่สองของการแต่งงานในครอบครัวไม่มีบุตร

6.2.3 **ระยะครอบครัวอยู่ตัวหรือเริ่มหดตัว** เริ่มเมื่อบุตรสำเร็จการศึกษา มีงานทำ และแยกย้ายไปตั้งครอบครัวใหม่ หรือระยะเวลา 10 ปีที่สองของการแต่งงานในครอบครัวไม่มีบุตร

6.2.4 **ระยะครอบครัวหดตัว** เริ่มต้นจากเหลือเฉพาะสามีภรรยา เพราะลูกๆ แยกย้ายไปตั้งครอบครัวหมดแล้ว หรือระยะเวลา 20 ปี ของการแต่งงานในครอบครัวไม่มีบุตร

6.3 **ปริมาณรายได้ประจำของครอบครัว** หมายถึง ผลรวมรายได้ของสมาชิกครอบครัวต่อเดือน ที่เกิดจากรายได้ประจำ ได้แก่เงินเดือน ค่าจ้าง ค่าเช่า

6.4 **ปริมาณรายได้ชั่วคราวของครอบครัว** ผลรวมรายได้สมาชิกครอบครัวต่อปี ที่เกิดจากเงินรายได้นอกเหนือรายได้ประจำ

6.5 **การวางแผนใช้จ่ายเงินของครอบครัว** หมายถึง การที่ครอบครัวมีการกำหนดแนวทางปฏิบัติด้านการเงิน เกี่ยวกับรายได้และรายจ่ายของครอบครัว เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยมีเกณฑ์การจัดระดับการวางแผนใช้จ่ายเงินของครอบครัว ตามระดับคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1 – 2.32 มีระดับการวางแผนใช้จ่ายเงินของครอบครัวต่ำ

คะแนนเฉลี่ย 2.33 – 3.65 มีระดับการวางแผนใช้จ่ายเงินของครอบครัวปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3.66 – 5.00 มีระดับการวางแผนใช้จ่ายเงินของครอบครัวสูง

6.6 **คุณลักษณะของแหล่งลงทุน** หมายถึง ข้อเด่นในด้านชื่อเสียง ความสะดวก และผลประโยชน์ตอบแทนของแหล่งลงทุน ที่จูงใจให้ผู้ลงทุนตัดสินใจในแหล่งลงทุนนั้น

6.7 **จุดมุ่งหมายการลงทุนของครอบครัว** หมายถึง ความคาดหวังของครอบครัวที่ต้องการจากผลของการลงทุน 6 ประการ ได้แก่

6.7.1 ต้องการเพิ่มรายได้เกิดความงอกเงยของเงินทุน หมายถึง คาดหวังให้มีเงินเพิ่มพูนขึ้นจากดอกเบี้ยหรือเงินปันผลที่ได้รับจากการลงทุน

6.7.2 ต้องการความปลอดภัยของเงินทุน หมายถึง คาดหวังรักษาเงินที่มีอยู่ไว้ให้ปลอดภัยจากการสูญหาย และความเสี่ยงจากค่าเงินลดลง

6.7.3 ต้องการเสถียรภาพของรายได้ หมายถึง คาดหวังให้มีรายได้สม่ำเสมอ เพื่อใช้จ่ายในอนาคตร้อยวันทุกเงิน

6.7.4 ต้องการสภาพคล่องในการเปลี่ยนเป็นเงินสด หมายถึง คาดหวังให้สามารถเบิกใช้ได้ทันทีที่ต้องการ

6.7.5 ต้องการกระจายความเสี่ยง หมายถึง คาดหวังไม่สูญเสียเงินทุนจากการลงทุนแหล่งลงทุนแห่งใดแห่งหนึ่ง

6.7.6 ต้องการความพอใจด้านภาษี หมายถึง คาดหวังได้รับส่วนลดหรือยกเว้นภาษีรายได้ที่เกิดจากการลงทุน

6.8 รูปแบบการลงทุนของครอบครัว หมายถึง วิธีการที่ครอบครัวนำเงินรายได้ไปดำเนินการให้เกิดผลตอบแทนกลับมา แบ่งรูปแบบการลงทุนของครอบครัวเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ การลงทุนทางตรง และการลงทุนทางอ้อม

6.8.1 การลงทุนทางตรง หมายถึง การลงทุนที่ผู้ลงทุนมุ่งหวังรายได้หรือผลกำไรจากการประกอบการ เช่นการจัดตั้งกิจการ การซื้อสิ่งของมีค่าสะสม การให้ผู้อื่นกู้ยืม เป็นต้น

6.8.2 การลงทุนทางอ้อม หมายถึง การลงทุนที่ผู้ลงทุนซื้อหลักทรัพย์ผ่านตลาดรอง เพื่อให้เจ้าของกิจการนำเงินไปใช้ประกอบการ โดยผู้ลงทุนได้รับผลตอบแทนทางอ้อมในรูปดอกเบี้ย เงินปันผล เช่นการซื้อหุ้น การฝากเงิน เป็นต้น

6.8.3 การระบุรูปแบบการลงทุน ใช้เกณฑ์สัดส่วนปริมาณเงินลงทุนรวมใน รูปแบบการลงทุนที่มากกว่าร้อยละ 50 ของปริมาณเงินลงทุนรวม

6.9 ปริมาณเงินลงทุน หมายถึง ปริมาณเงินที่ครอบครัวใช้ลงทุน โดยเปรียบเทียบ สัดส่วนกับรายได้รวมของครอบครัว แบ่งเป็น 3 ระดับ

เงินลงทุนร้อยละ 1 -15 ของปริมาณเงินรายได้รวม มีปริมาณเงินลงทุนน้อย

เงินลงทุนร้อยละ 16 – 30 ของปริมาณเงินรายได้รวม มีปริมาณเงินลงทุนปานกลาง

เงินลงทุนมากกว่าร้อยละ 30 ของปริมาณเงินรายได้รวม มีปริมาณเงินลงทุนมาก

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ทราบข้อมูลเพื่อกระตุ้นความตระหนักในการเตรียมความพร้อมเพื่อความมั่นคงในอนาคตของครอบครัวบุคลากรกระทรวงสาธารณสุข หรือผู้มีเงินเดือนเป็นรายได้ประจำ

7.2 ภาครัฐหรือองค์กรสถาบันการเงินต่างๆ ทราบข้อมูลเพื่อประยุกต์แนวทางการส่งเสริมการลงทุนแก่ครอบครัว